

Erken Orta Çağ Diplomasisinde Stratejik Bir Evliliğin Analizi: Clovis ve Clothilde Analysing a Strategic Marriage in Early Medieval Diplomacy: Clovis and Clothilde

İlker ERTAŞ

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Arş. Gör. İlker ERTAŞ

Erzurum Teknik Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Erzurum, Türkiye

ORCID: [0000-0002-6884-5267](https://orcid.org/0000-0002-6884-5267)

e-mail: ilker.ertas@erzurum.edu.tr

Başvuru/Submitted: 27.04.2024

Kabul/Accepted: 05.07.2024

Atf: Ertas, İlker, “Erken Orta Çağ Diplomasisinde Stratejik Bir Evliliğin Analizi: Clovis ve Clothilde”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (Aralık 2024): 455-472.

Citation: Ertas, İlker, “Analysing a Strategic Marriage in Early Medieval Diplomacy: Clovis and Clothilde”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (December 2024): 455-472.

Lisans/License:

Öz-Merovenjlerin Kralı olarak bilinen Clovis, 481 senesinde liderliği babası Childeric'ten devraldığı Merovenjler, Batı Roma'dan arda kalan toprakları yönetme iddiasında bulunan Germen soyuna mensup birkaç toplumdaki sadece birisi konumunda idiler. Zamanla Vizigotlar, Burgondlar ve Ostrogotların yanı sıra halihazırda bölgesel örgütlenmeler kuran diğer Germen toplulukların aleyhinde Galya'nın kuzeyinde birleşik ve sınırları genişletilmiş bir Frank krallığı meydana getirmeyi başarmışlardır. Bu krallığı meydana getiren Merovenj ailesinden Clovis'in, gerek Frank liderleri arasındaki durumdaki gerekse de kendi iktidarı için giriştiği mücadelelerde Burgonya Kralı II. Chilperic'in kızı Clothilde ile olan evliliğinin ise ayrı bir önemi vardır. Bu konuya dair dönem kaynaklarının üzerinde hem fikir olduğu genel kanı Clovis'in, Clothilde ile olan evliliği onun Franklar üzerindeki egemenliğinin gerçek öyküsünü ortaya koymaktadır. Clovis ile Clothilde'in evliliğini örnek olay olarak kullanıldığı bu çalışmada Orta Çağ Avrupası'nda akrabalık ilişkilerinin temelini nasıl oluşturduğu tarihi belgeler ve araştırma eserlerinin karşılaştırmalı bir analizi ile sunulmaya gayret edilmiştir. Çalışma Clovis ile Clothilde'in evliliğinin Frankların siyasi gücü üzerindeki etkilerinin yanı sıra, erken dönem Orta Çağ Avrupası'nda akrabalık ilişkilerinin siyasi arenadaki önemini, dönemin siyasi ve toplumsal dinamiklerine nasıl yansıdığını anlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler–Batı Roma, Merovenjler, Akrabalık, Clovis, Clothilde.

Abstract–When Clovis, known as King of the Merovingians, took over the leadership of his father, Childeric, in 481, the Merovingians were only one of the several Germanic peoples claiming to rule what remained of Western Rome. Over time, they established a united and extended Frankish kingdom in northern Gaul at the expense of the Visigoths, Burgundians, Ostrogoths, and other Germanic communities that had already established regional organisations. The marriage of Clovis, a member of the Merovingian family that formed this kingdom, to Clothilde, daughter of King Chilperic II of Burgundy, is of particular importance both in his position among the Frankish leaders and in his struggles for his power. The consensus of the sources of the period on this subject is that Clovis' marriage to Clothilde reveals the true story of his rule over the Franks. In this study, in which the marriage of Clovis and Clothilde is used as a case study, it is endeavoured to present how the basis of kinship relations in medieval Europe was formed through a comparative analysis of historical documents and research works. The study aims to understand the effects of the marriage of Clovis and Clothilde on the political power of the Franks, as well as how the importance of kinship relations in the political arena in early medieval Europe was reflected in the political and social dynamics of the period.

Keywords– Western Rome, Merovingians, Kinship, Clovis, Clothilde.

Yayın Tarihi	26 Aralık 2024
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: İki İç Hakem (Editör-Yayın Kurulu Üyesi) İçerik İncelemesi: Üç Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Benzerlik Taraması	Yapıldı-İntihal.Net
Etik Bildirim	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr
Date of Publication	26 December 2024
Reviewers	Single Anonymized - Two Internal (Editor board member) Double Anonymized - Three External
Review Reports	Double-blind
Plagiarism Checks	Yes – İntihal.Net
Complaints	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr

EXTENDED ABSTRACT

When Clovis took over leadership from his father, Childeric, in 481, the Merovingians were one of the few Germanic lineages to lay claim to rule the remnants of Western Rome. Over time, they formed a Frankish kingdom with unified and extended borders in the north of Gaul, at the expense of other Germanic communities such as the Visigoths, Burgundians, and Ostrogoths, and other communities that established regional organisations. The marriage of Clovis, a member of the Merovingian family that formed this kingdom, to Clothilde, daughter of King Chilperic II of Burgundy, was of particular importance both for his position among the Frankish leaders and for his power struggles. The consensus among the sources of the period is that Clovis' marriage to Clothilde reveals the true story of his rule over the Franks. This study first analyses the basic premise of kinship relations in early medieval Europe. Then, the marriage of Clovis to Clothilde was presented through a comparative analysis of the sources and research works of the period.

The effects of Clovis' marriage to Clothilde, which had an impact on his leadership and dominance among the Franks, as well as the political and social dynamics of the period, are also analysed. In particular, the role of marriage in increasing the power of the Franks and its contribution to Clovis' strategies of rulership is emphasised. It also analyses Clothilde's position among the Franks and how the marriage affected the relations between the two dynasties.

In the concluding part of the study, an in-depth evaluation is made of how Clovis' marriage to Clothilde affected the political balance among the Franks and the role of this marriage in strengthening the power of the Franks. In addition, the effects of marriage on the social structure of the period and the importance of kinship relations in the political arena are emphasised. In this context, it is analysed how the marriage of Clovis to Clothilde shaped the political and social changes in early medieval Europe and increased the power of the Franks.

Clovis and Clothilde's marriage attracted historians' attention and has been analysed from different perspectives. Some argue that the marriage increased Frankish power and consolidated Clovis' leadership, while others say that the marriage had more complex political effects. However, most sources agree that their marriage changed the political balance among the Franks and laid the foundation for his leadership. This marriage is considered an essential event for understanding the political and social dynamics of the period and provides an in-depth insight into the history of early medieval Europe.

Further research is needed to understand how Clovis' marriage to Clothilde affected not only the relations between the two dynasties but also the overall political and social structure of the Franks. A comparative analysis with other political figures and events of the period is needed to understand better the role this marriage played in increasing Frankish power. In addition, more sources should be analysed to understand the impact of marriage on Frankish domestic politics and how it shaped public perception.

In conclusion, the marriage of Clovis to Clothilde is essential for understanding the political and social dynamics of early medieval Europe. It is crucial in increasing Frankish power and consolidating Clovis' leadership. However, more research is needed to understand the effects of marriage fully, and future studies can make significant contributions in this regard.

GİRİŞ

Erken dönem Orta Çağ Avrupası hakkında bilgi veren kaynaklar incelendiğinde görülmektedir ki evlilik yolu ile kurulan akrabalık bağları, bu evliliği gerçekleştirecek olanların eylemleri üzerinde oldukça önemli bir paya sahiptir. Fakat kurulan akrabalık bağlarına yakından bakıldığında söz konusu ilişkilerin teorik yönü ile pratik yönü arasında ciddi farklar göze çarpmaktadır. Öyle ki erken Orta Çağ Avrupası'nda toplumlar, akrabalığın kendi gerekliliklerini yine kendi gerekçeleri içerisinde, her ne kadar davranış ve söylemleriyle belli etseler de yine de kuracakları akrabalık ilişkilerinde istikbal kaygısı her daim öncelikleri olmuştur. İstikbal kaygısı ise akrabalar arasında düşmanlıkların yaşanmasına neden olmuştur. Bu durumun, göze çarpan en berlignin örnekleri ise erken dönem Orta Çağ Avrupası'nda ve bu çağın en önemli hanedanlarından biri olan Merovenjler döneminde yaşanmıştır.

Merovenjlerin, hem kendi soyları üzerinden kurdukları akrabalık bağlarının hem de diğer toplumlarla özellikle evlilik yoluyla kurdukları akrabalıkların anlamı, onların kendilerine özgü yapılarında saklıdır. V.yüzyıl Avrupası'nda birden fazla Germen kökenli kral olduğu ve bu kralların ise aynı zamanda birbirlerinin yakın akrabaları oldukları bilinmektedir. Bu krallıkların, topraklarını idare etme noktasında kendi içlerinde sürekli savaş halinde oldukları düşünülürse Merovenjlerin hangi krallıkla ne amaçla akrabalık kurmak istedikleri rahatlıkla anlaşılabilir. Bu minvalde erken Orta Çağ Avrupası'nda evlilik yoluyla kurulan akrabalık ilişkileri kimi zaman çatışmalara sebep olduğu gibi kimi zaman da müttefik bir şekilde hareket etmenin belirleyici unsurları olmuşlardır. Bu duruma Merovenj Kralı Clovis (466-511), Vizigot Kralı II. Alaric (458-507) ve Ostrogot Kralı Theodoric (471-526) üçgeninde gerçekleşen ilişki örnek olarak gösterilebilir. Bilindiği üzere II. Alaric, Clovis'in kız kardeşi Audofleda (467-511) ile evli olan Theodoric'in damadıydı. Clovis, 507 yılında II. Alaric'e karşı askeri sefer hazırlığına giriştiğinde, Theodoric ise Bizans İmparatoru I. Anastasius (430-518) ile İtalya'daki egemenlik hakları konusunda sorun yaşamaktaydı.¹ Bizans ile İtalya sorununu çözmek isteyen Theodoric, Clovis ve II. Alaric ile akrabalığı üzerinden tesis edeceği barış sayesinde tüm dikkatini Bizans ile olan mücadelesine yoğunlaştırma niyetindeydi. Bu amaçla krallığında kamu denetçisi (quaestor) olarak görev yapan Cassiodorus (485-580) vasıtasıyla Clovis ve II. Alaric'e mektup gönderip aralarındaki akrabalık (affinitas) bağlarına atıfta bulunarak birbirleriyle olan mücadelelerini sonlandırmalarını istemiştir.² Theodoric mektubunda:

“Kralların yakınları, tebaalarını savaş belasından uzak tutmalıdır. Ancak, sizinle oğlumuz Alaric arasında bir çatışma ihtimaline yol açabilecek önemsiz gerekçeler duyduğumuzda derin bir üzüntü hissettiğimizi ifade etmek isteriz. Bu söylentiler her ikinizin de düşmanlarını sevindiriyor. Tüm açık sözlülüğümle ve içtenliğimle ne düşündüğümü söylemememe izin verin: ‘Askerlerini savaşa hazır hale getirmek öfkeli bir adamın işidir ve muhtemelen tamamen yok edileceklerdir. Bunun yerine, meseleyi hakeme götürün. Aranızda arabuluculuk yapabilecek adamları seçmek benim için bir zevk olur. Birbirinize karşı olan düşmanca tavırlarınızdan rahatsız olmasaydım benim hakkımda ne düşündünüz? Bu çatışmadan uzak durun, içinizden biri beni aşağılamak için kılıcını fırlatıp attı. Hangi gerekçeyle sizi uyarıyorum dersiniz? Bir baba ve arkadaş olarak. Tavsiyemize kulak asmayan, bizi ve dostlarımızı düşmanı saymak zorunda kalır.”³

Kral Theodoric, Clovis'in II. Alaric'e karşı girişeceği mücadele öncesi akrabalık ilişkileri üzerinden gerilen siyasi ortamı yatıştırma gayretinde olsa da olayların beklenenden çok farklı bir şekilde cereyan ettiği görülmektedir. Theodoric, gönderdiği mektupla bir yandan tarafları barış içinde yaşamaya davet ederken öte yandan damadı II. Alaric'e daha yakın bir duruş sergilemekte ve açık bir şekilde söylediklerine karşı çıkanları ise düşmanı olarak göreceğinin altını çizmektedir. Gerçekte Kral

¹Ian Wood, *The Merovingian Kingdoms 450-751* (London and New York: Longman, 1994), 43.

²“Magni Aurelii Cassiodori Variarum III”, *Corpus Christianorum Series Latina*, V. XCVI, cura et studio A. J. Fridh (Turnholt: Typographi Brepols Editores Pontificii, 1973), 99.

³“Magni Aurelii Cassiodori Variarum III”, 99,100.

Theodoric, özellikle Clovis'in olası bir başarı elde etmesinden çekinmektedir. Bu durum, onun Heruli ve Thüringer krallarına gönderdiği mektubundaki şu ifadelerinden anlaşılmaktadır:

“Alaric'in babası Euric'in, size ne sıklıkla hediyeler verdiğini ve sınırlarınızda savaş çıkmasını nasıl engellediğini hatırlayın. O babanın iyiliğini oğluna (Alaric'e) geri ödemelisiniz. Size iki elçi gönderiyorum. Benim ve Gundobad'ın elçilerinin söylediklerine uymanızı, uluslar yasasından tazminat talep etmenizi ve Clovis'i, Alaric'e karşı saldırılarından vazgeçirmenizi istiyorum. Şayet bu mümkün olmazsa birlikte yapacağımız ortak saldırıyı bekleyin. Bu mücadele gerçekten hepimizin mücadelesidir.”⁴

Görüleceği üzere Theodoric kendi otoritesini korumak amacıyla tarihî bir olayı referans alarak Heruli ve Thüringer krallarına yazdığı mektupla onları kendisiyle ortak hareket etmeye zorlamaktadır. Fakat Theodoric'in bu çabası özellikle Clovis tarafından olumlu karşılanmamış ve Clovis tarihi kayıtlara 507 tarihli Vouillé olarak geçen savaşta II. Alaric'i mağlup ederek öldürmüştür.⁵ Dolayısıyla Theodoric'in akrabalık bağlarını kullanma çabası gerek diplomasi gerekse de askerî ilişkileri yönetmek açısından başarısızlıkla sonuçlanmış ve yapılan mücadelelere dayanak oluşturamamıştır. Bu gelişmeler erken Orta Çağ Avrupası'nda tarihî olaylar üzerinden örneklendirilen akrabalık ilişkilerinin teorik ve pratik açıdan birbirinden ne denli farklı olduğunu açıkça göstermektedir.

Resim 1. 507 Vouillé Savaşı⁶

Orta Çağ Avrupası'nın çağdaş kaynakları incelendiğinde siyasî bir zemine dayandırılarak kurulan evliliklerin kimi zaman amaçlarına hizmet etmediği görülmektedir. Akrabalık ilişkileri üzerinden siyasî çıkar elde etme girişimlerinin, dönemin birçok otoritesinin bu doğrultudaki icraatlarından rahatlıkla anlaşılmaktadır. Tarihi olaylar üzerinden açıklanmaya çalışılan yaşanmışlıklara bakıldığında erken dönem Orta Çağ Avrupası'ndaki kralların, bu gibi siyasî hadiselerde akrabalık ilişkilerini korumaktan ziyade kendi menfaatlerini ön planda tuttıkları görülmektedir. Bu bağlamda, gerek Franklar arasında gerekse diğer krallıklar nezdinde iktidar mücadelesi çerçevesinde rakiplerle girilen rekabet dikkate

⁴Magni Aurelii Cassiodori Variarum III, 98.

⁵Clovis bu başarısı sonrası kendisini Ostrogot Kralı Theodoric'e denk bir kral olarak görmeye başlamıştır. Geniş bilgi için bkz., Herwig Wolfram, *History of the Goths*, transl. Thomas J. Dunlap (London and New York: University of California Press, 1988), 313

⁶“Battle between Clovis and the Visigoths”, Nisan 14, 2024, <https://picryl.com/media/battle-between-clovis-and-the-visigoths-9abb60>

alındığında, Clovis'in Clothilde (466-545) ile gerçekleştirdiği evliliği dönemin siyasi ve toplumsal dinamikleri içerisinde önemli bir yere konumlandırmak gerekir. Zira Clovis'in hükümdarlık öyküsüne bakıldığında, elindeki bütün imkanları seferber ederek rakiplerini nasıl bertaraf ettiği ve Clothilde ile stratejik evliliği sonrası Galya topraklarında ne denli güç kazanmaya başladığı rahatlıkla görülebilmektedir.

Clovis ve Clothilde evliliği konusunda dönem kaynakları incelendiğinde bu konuya dair anlatıların bir nevi efsaneler arasından çıkarılabilecek gerçeklere dayandırabileceği görülmüştür. Bu evlilik meselesine dair ana kaynak olarak tabir ettiğimiz asrî kaynaklar, anlattıkları hikayelerle her ne kadar güvenilirlik noktasında sorun teşkil etseler de Clovis ile Clothilde'in nasıl evlendiklerine ve bunun erken dönem Orta Çağ Avrupası'nda ne ifade ettiğine dair önemli veriler sunmaktadırlar. Öte yandan bu evliliği anlamlandırabilmenin yegâne unsurları öncelikli olarak bilgi veren kaynak eserlerin evliliği geleneksel beklentiler açısından neyi, nasıl açıkladıklarını ve ardından bu kaynakların evlilik üzerinden statü ve prestijin önemini nasıl vurguladıklarını fark etmektir. Nitekim yapılan bu evliliği Ostrogot Kralı Theoderic'in siyasi ittifak girişimine değil Clovis'in Frankların lideri olma yolunda rakipleriyle giriştiği mücadelelerin temeline oturtmak gerekir. Dolayısıyla erken dönem Orta Çağ Avrupası'nda akrabalık ilişkileri, toplumların ve devletlerin yapısını derinden etkileyen temel bir faktör olduğundan, özellikle krallar arasındaki evlilikler, siyasi ittifakların güçlenmesinde ve toplumsal dengelerin kurulmasında kritik roller üstlenmişlerdir. Bu dönemde evlilikler sadece romantik veya kişisel ilişkileri değil genellikle iktidar dengelerini ve siyasi güç ilişkilerini şekillendirmenin esaslı birer amacı olmuşlardır. Clovis'in, Burgonya Kralı II. Chilperic'in kızı Clothilde ile olan evliliği ise bu dönemin siyasi entrikalarının ve stratejilerinin önemli bir örneği olarak tarihteki yerini muhafaza etmektedir.

Bu çalışma Clovis'in, iktidarı tek başına ele geçirdiği döneme ve bu döneme damgasını vuran Clothilde ile olan evliliğine odaklanmaktadır. Bu noktada Cassiodorus, Tourslu Gregory, Liber Historiae Francorum ve Fredegar Kroniği gibi önemli çağdaş kaynaklar başta olmak üzere dönemi aydınlatma noktasında ciddi katkılar sunan modern araştırma eserlerin verileri üzerinden konuya dair bilgiler gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışma Clovis ve Clothilde evliliği örneğinden hareketle erken dönem Orta Çağ Avrupası'nda stratejik açıdan önem arz eden akrabalık temelli ilişkilerin tarihi arka planında yaşananları bütünlük içerisinde açıklamayı hedeflemektedir.

1. Clovis ve Burgonyalı Prenses Clothilde

Clovis ve Clothilde'in evliliği konusunda araştırma yapmış olan birçok tarihçi, Merovenjler ile Burgonyalılar arasında kurulan bu akrabalık ilişkisini Ostrogot Kralı Theoderic'in erken dönem Orta Çağ Avrupası'nın Batı kanadında kurmaya çalıştığı ittifaklar üzerinden temellendirmeye çalıştıkları görülmektedir.⁷ Fakat esasında bu evlilik, Kral Theoderic'ten ziyade daha çok Clovis'in kendi zihnindeki egemenlik anlayışının bir parçası olduğunu söylemek yerinde bir ifade olacaktır. Zira Clovis'in, Clothilde ile olan evliliğinde Theoderic'in Doğu dünyasına karşı düşlediği ittifaktan ziyade Frankların yegâne lideri olabilme yolundaki Clovis'e aradığı fırsatı bulma imkanı sağlamıştır. Burgonya Kralı II. Chilperic'in (450-493), kardeşi Gundobad (460-516) tarafından öldürülmesiyle de Clovis, yakaladığı fırsatı fiiliyata dönüştürecek siyasi ortamı yakalayabilmiştir. Tarihi vesikalar Clovis'in bu fırsatı, Burgonya iktidarını ele geçiren Gundobad'ın, II. Chilperic'in⁸ kızı olan Clothilde'i, kız kardeşi Chrona ile birlikte sürgüne göndermesiyle elde edebildiğini söylemektedirler. Burgonya'da bu olaylar yaşanırken, Burgonya Kralı Gundobad ile elçileri aracılığıyla görüşen Clovis, elçilerinin anlatımından yola çıkarak güzelliği ile ön plana çıkan Clothilde'den haberdar olmuş ve onunla evlenmek istediğini Gundobad'a iletmiştir. Frankların tarihi hakkında önemli bilgiler kayda alan tarihçi ve piskopos Tourslu Gregory'e göre Clovis'in teklifini reddetmekten çekinen Gundobad ise Clothilde'i, Clovis'in elçilerine teslim etmiştir.⁹ Bu olay, VII. yüzyıl anonim bir Frank kroniği olan Fredegar'da ise ayrıntılı olarak

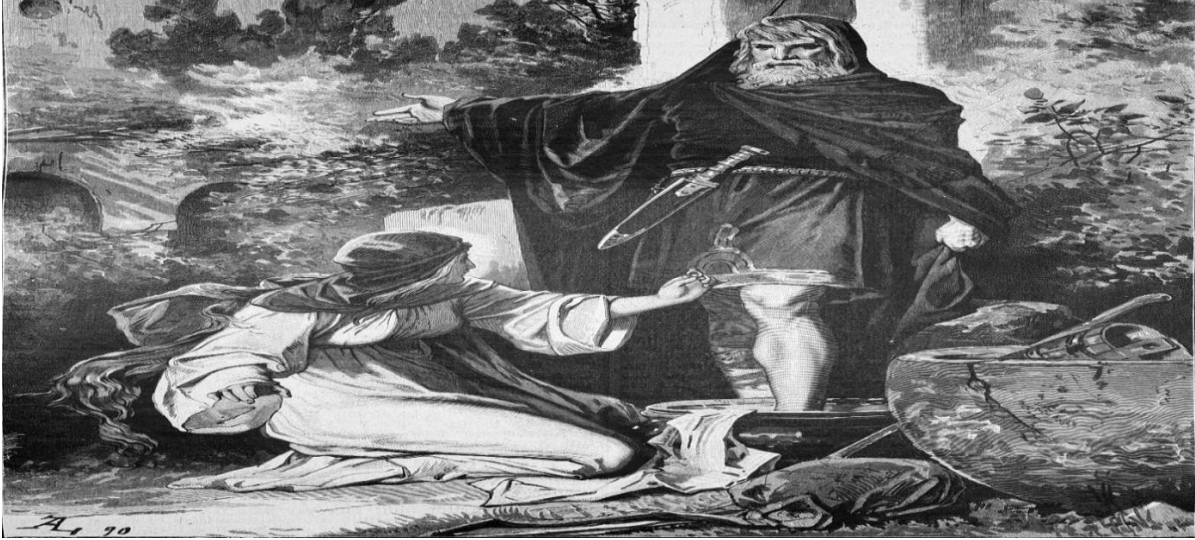
⁷Wood, *The Merovingian Kingdoms 450-751*, 42.

⁸ Burgonya Kralı (473-486). Bkz: Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, *MGH SS rer. Merov II*, ed. B. Krusch and W. Levison (Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 1951), 73.

⁹Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, 73-74.

işlenmiştir. Fredegar Kroniği'ne göre Gundobad, kardeşi II.Chilperic'i öldürdükten sonra karısının da boynuna taş bağlayarak suya atmış; kızları Chrona ve Clothilde'i ise saraydan kovmuştur. Burgonya Krallığı'na sık sık elçiler gönderen Clovis de rahibe olan Chrona ile birlikte Cenevre'de yaşayan Clothilde'den bir şekilde haberdar olmuş ve Aurelianus adındaki elçisini dilenci kılığında Clothilde'i görmesi için Cenevre'ye göndermiştir. Clovis'in verdiği yüzükle birlikte Cenevre'ye giden Aurelianus, Clovis'in kendisiyle tahtını paylaşmak istediğini ifade etse de Clothilde bu duruma kendi başına karar veremeyeceğini ve bu isteğini amcası Gundobad'a iletilmesi gerektiğini söylemiştir. Bunun üzerine Clovis, Clothilde ile evlenme isteğini bildirmesi için Gundobad'a elçi göndermiş; Gundobad ise Clovis'in isteğini geri çevirememiş ve elçiler Clothilde'yi de yanlarına alarak Clovis'in huzuruna varmışlardır.¹⁰

Bu evlilik olayı, Merovenjler dönemi hakkında bilgi veren anonim Liber Historiae Francorum (LHF) adlı kaynağa ise oldukça farklı bir şekilde yansımıştır. LHF'ye göre Clothilde eve kapatılmış, ablası Chrona ise sürgüne gönderilmiştir. Clovis'in, Burgonya'ya gönderdiği elçileri ise onu sarayda iken görmüş ve durumu Clovis'e bildirmişlerdir. Elçilerinin gözlemlerinden yola çıkarak Clothilde ile evlenmek isteyen Clovis ikinci bir kez sırf bu isteğini dile getirmesi için Aurelianus adlı elçisi öncülüğünde yeni bir elçilik heyetini tekrardan Gundobad'a göndermiştir.¹¹ Hristiyan inancına sahip olan Clothilde ile bir pazar ayını sonrası konuşma fırsatı yakalayan Aurelianus, efendisi Clovis'in kendisiyle evlenmek istediğini ve bu evliliğin gerçekleşmesi için de yanında bir yüzük ve nişan mücevherleri getirdiğini söylemiştir. Clothilde ise kendisinin bir Hristiyan olduğunu ve pagan (putperest) biri ile evlenmesinin mümkün olmadığını söyledikten sonra yüzüğü alıp amcası Gundobad'ın hazinesine atarak "Clovis'e selamalarımı ilet! Bu meseleden kimsenin haberi olmamalı. Benim Tanrım, herkese açıkça itiraf ettiğim Tanrı nasıl emrederse öyle olsun. Sen de sağlıcakla git" diyerek Aurelianus'u geri göndermiştir.¹²

Resim 2. Aurelianus, Clovis'in evlenme teklifini Clothilde'e getirirken.¹³

Yukarıda anlatılanlardan yola çıkarak gerek Gregory'nin gerekse Fredegar Kroniği'nin verdiği bilgiler üzerinden Clovis'in, Clothilde ile olan evliliğine amcası Gundobad'ın, Clovis'den çekindiği için

¹⁰Fredegarii et Aliorum Chronica Vitae Sanctorum Liber III [17-20], 99-101.

¹¹ ¹¹Liber Historiae Francorum, *MGH SS rer. Merov II*, edt.B. Krusch Levison (Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 1888), [11], 253; Liber Historiae Francorum adlı eser, Erdiç Ofli tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Frakt bu çalışmamızda kendi yaptığımız çevirilere yer verdik. Geniş bilgi için bkz: *Liber Historiae Francorum (Frankların Tarihi)*, çev. Erdiç Ofli (İstanbul: Selenge Yayınları, 2023).

¹²Liber Historiae Francorum, [11], 255.

¹³"Clotida Receiving The Ring of Clovis", Heritage-History, Nisan 2, 2024, <https://www.heritage-history.com/index.php?c=resources&s=char-dir&f=clotilda>

karşı çıkmadığı görülmektedir. Fakat LHF’de anlatılanlara göre Gundobad, bu evlilik olayına karşı çıkmıştır. Öyle ki Gundobad, Clovis’in elçisi Aurelianus’a bütün danışmanları ve Burgonyalılar’ın gözü önünde Clovis’in böylesi bir evlilikle kendince bir oyun oynamakta olduğunu, yeğeni onu tanımadığını, evliliğin mümkün olmayacağını ve elçisi olarak Aurelianus’un da casusluk için topraklarına geldiğini söylemiştir. Bu söylemlere karşılık Aurelianus ise efendisi Clovis’in, nişanlısını almak üzere Burgonya topraklarında olduğunu ve Clothilde’i eş olarak vermezse Frank ordusuyla birlikte karşısına dikileceğini söylemiştir. Aurelianus’un söylemlerinden hiç etkilenmeyen Gundobad ise nerede isterlerse savaşacaklarını, ordusuyla buna hazır olduğunu söylediği anda Clovis’in öfkeden çekinen Gundobad’ın danışmanları, Gundobad’a tavsiyede bulunarak, bu işin gerçekleştirilecek bir tahkikat sonrası karara bağlanmasını istemişlerdir.¹⁴ Tahkikat sürerken Gundobad’ın hazinesinde daha önce Clovis tarafından Clothilde’e gönderilen yüzüğün bulunması üzerine Gundobad öfkeyle Clothilde’i, Clovis’e götürmeleri için elçi Aurelianus’a teslim etmiştir.¹⁵

Görüldüğü üzere Gregory ve Fredegar Kroniği’ne göre Gundobad, Clovis’ten gelen teklifi doğrudan kabul etmiş ve yeğeni Clothilde’i ona eş olarak göndermiştir. Oysa LHF olayın aslının Gundobad’ın, hazinesinde daha önce elçi Aurelianus’un getirip Clothilde’e verdiği yüzüğün bulunmasından dolayı bu evlilik olayına rıza gösterdiğini aktarmaktadır.¹⁶ LHF’nin aktardıklarından yola çıkarak evliliğe rıza gösterme olayının, Clovis’in gönderdiği yüzüğün hazinede çıkması sonrası nihayete erdirilmesinde Burgonyalıların, gelenekçi anlayışlarının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Zira Clovis’in, Clothilde’e gönderdiği nişan yüzüğünün hazinede bulunması Clothilde’in adının, Clovis ile bir şekilde irtibatla olduğunu ve bu durumun da Burgonyalılar’ın kabullenebilecekleri bir şey olamayacağını kanıtı gibi durmaktadır. Zaten tahkikat aşamasında Burgonya ileri gelenlerin Gundobad’a şu tavsiyede bulunarak:

“Senin hizmetkârların ve güvenilir adamların bu durumu araştır. Eğer Kral Clovis’in elçileri tarafından bir oyun oynanarak hediyeler gönderilmemişse, halkın ve krallığın için bir mazeret veya bahane ortaya çıkmamış olur. Bu durumda düşmanını yenmek için güçlü ve kararlı kalırsın. Çünkü o (Clovis) oldukça öfkeli.”¹⁷ Şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Bu cümleden hareketle Burgonya ileri gelenlerinin tahkikat yapılmaksızın doğrudan Clovis’i karşılama almaktan çekindikleri görülmektedir. Esasında Gundobad’ın, muhtemelen 492/4 tarihlerinde vuku bulan bu evlilik tartışmalarında Clovis’in mevcut pozisyonundan kaynaklı yeğeni Clothilde’i ona layık görmediği yorumu da yapılabilir. Hali hazırda Clovis’in belirtilen tarihlerde Roma İmparatorluğu’nun hizmetinde askeri bir komutan olduğu da göz önünde bulundurulursa Gundobad’ın itibar açısından başlangıçta bu evliliğe neden karşı çıktığı kolayca anlaşılabilir.¹⁸ Clovis’in ise stratejik açıdan bu evliliği ne kadar istediğini dönem kaynaklarından Gregory’in verdiği şu bilgiden çıkarmak mümkündür:

“... Frankları yönettiği dönemde Clovis, Burgonya’ya sık sık elçilerini gönderirdi. Bu elçiler genç Clothilde’i gördüler. Onun güzelliğine ve bilgeliğine tanık olup kraliyet ailesinden olduğunu da öğrenince durumu Clovis’e bildirdiler. Clovis, çok geçmeden Gundobad’a bir elçi göndererek onunla evlenmek istedi.”¹⁹

Gregory’in anlatımından yola çıkarak Clovis’in, Clothilde’in kraliyet soyuna mensup olmasından kaynaklı olarak onunla evlenmek istediği görülmektedir. Fakat Gregory’in yukarıdaki anlatımına ek olarak Gundobad’ın, Clovis’ten çekindiği için bu evliliği onayladığı²⁰ şeklindeki ifadesi Clovis’i,

¹⁴Liber Historiae Francorum [12], 256.

¹⁵Gundobad tarafından sorguya çekilen Clothilde, on yıl önce Clovis tarafından altın hediyeler gönderildiğini ve içinde küçük bir yüzük olduğunu, o yüzüğü hazineye sakladığını söylemiştir. Bkz: Liber Historiae Francorum [12], 257.

¹⁶Liber Historiae Francorum [12], 257.

¹⁷Liber Historiae Francorum [12], 256.

¹⁸Michel Rouche, *Clovis*, (Paris: Fayard, 1996), 229.

¹⁹Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [28], 73.

²⁰Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [28], 74.

olduğundan daha güçlü göstermeye çalışmasından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim Gundobad'ın her ne koşulda olursa olsun başlangıçta bu evliliğe kesinlikle yanaşmadığı ve korku dolu ifadelerle de olsa gerekirse bu meselenin çözümü için olası bir savaşı dahi göz önüne alabileceği LHF'de açıkça belirtilmiştir.²¹ Özellikle Gregory'nin verdiği bilgiler üzerinden Clovis'in, Clothilde ile evliliğine dair beklentisi tam olarak açıklığa kavuşturulmaması da bu evlilik onu hem Burgonya Krallığı ile akraba yapmış hem de siyasi açıdan rakiplerine nazaran elini güçlendirmiştir. Öte yandan bakıldığında Clovis'in, Gundobad'ı bu evliliğe rıza göstermesi için zorladığı da görülmektedir. Wood'a göre bu evlilik üzerine bilgi veren Gregory'nin söylediklerine bakılırsa Clovis, Clothilde ile yapacağı evlilik üzerinden bir huzursuzluk çıkarmak niyetindedir²² ve bu durum ise bir nevi Clovis'in, Galya topraklarında düşlediği hakimiyet sahası için aradığı fırsat gibi görünmektedir.

Resim 3. Clovis ile Clothilde'in nikah merasimi²³

1. Clovis ve Clothilde'in Evliliği

Clovis ile Clothilde arasında gerçekleşen nikah akdinin tarihi ile alakalı olarak araştırma eserlerde farklı bilgiler mevcuttur. Bu bilgilerden ilki Alman tarihçi Eugen Ewig'e aittir. Ewig'e göre bu evlilik 492/494 yıllarında nihayete erdirilmiştir.²⁴ Buna karşın A. Van der Vyver ise söz konusu evliliğin 500/501 yıllarında, Burgonya topraklarında iç savaşın başladığı kritik bir dönemde gerçekleştiğini öne sürmektedir.²⁵ Fakat gerek dönem kaynaklarının gerekse de Frankların tarihi serüvenleri göz önüne alındığında Ewig'in verdiği tarihi aralık doğru gibi görünmemektedir. Zira Clovis'in önce 486'da Soissons Krallığı'nın son hükümdarı olarak bilinen Syagirus (430-487)'u mağlup etmesi²⁶ ardından

²¹Konu ile alakalı bilgi veren anonim kaynak LHF'deki bu ifadeye göre Gundobad ülkesini ziyaret eden Clovis'in elçisinin söyledikleri karşısında dehşete kapılmıştır. Fakat yine de Gundobad, Clovis'in elçisi Aurilianus'un tehdit dolu ifadelerinin ardından onunda istediği yerde karşılaşacağını ve kalabalık ordularıyla karşılık vereceğini söylemiştir. Geniş bilgi için bkz: Liber Historiae Francorum [12], 256.

²²Wood, *The Merovingian Kingdoms 450-751*, 42.

²³"Clovis and CLOTILDE WEDDING", Fototeca Gilardi, Şubat 16, 2024, <https://archivio.fototecagilardi.com/item/en/1/33784/Clovis+and+CLOTILDE+WEDDING>.

²⁴Ewig Eugen, "Die Namengebung bei den ältesten Franken Könige nund im merowingischen Königshaus" *Francia* 18, S.1 (1991), 50.

²⁵Vyver A. Van der, "La victoire contre les Alamans et la conversion de Clovis (suite)" *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* 17, (1937), 85.

²⁶Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [27], 71,72.

sırasıyla 496, 500 ve 508 tarihlerinde Alamanlar, Burgonyalılar ve Vizigotlarla giriştiği mücadeleler bu evliliğin yaşanan karışık siyasi gelişmeler öncesinde gerçekleştiğini göstermektedir. Clovis'in bu askeri mücadeleleri göz önüne alınırsa onun, özellikle Kuzey Galya topraklarında egemenliği pekiştirmek amacıyla ihtiyaç duyduğu müttefik desteğini Clothilde ile olan evlilik sonrası karşılayabileceği kuvvetle muhtemeldir.²⁷

496 yılında Alamanlar'a karşı Tolbiac Savaşı'nda Clothilde'in daha önceden kendisine olan telkinini hatırlayarak Hristiyanlığı benimseyip bu doğrultuda hareket ederek zafer için Tanrı'ya dua etmesi Clothilde-Clovis evliliğinin bu savaştan bir iki yıl önce gerçekleştiğine kanıt olarak gösterilebilir.²⁸ A. Van der Vyver'in tarih olarak 500/501 yılını işaret etmesinin nedeni ise Burgonya Krallığı'nın içinde bulunduğu karışıklık sırasında Clovis'in üstlendiği rolden kaynaklanmış olabileceği fikrini akıllara getirebilir. Bilindiği üzere Burgonya Kralı Gundobad'ın, kendisi gibi krallık iddiasında bulunan kardeşi Godegisel (443-501) ile 500 yılında bir çatışma yaşamıştır. Yaşanan bu mücadeleyi de Clovis ile Clothilde'in evliliğinin hemen öncesine konumlandıran A. Van der Vyver, onların bu tarihte evlendiklerini iddia etmiştir. Muhtemeldir ki onun, evlilik tarihi olarak 500/501'i seçmesinde dönem kaynaklarının aktardığı bazı bilgiler etkili olabilir. Ayrıca onun bu tarihi vermesinde Tourslu Gregory ve anonim LHF'de yazılanların tesirli olması muhtemeldir. Nitekim Gregory'in aktardığı bilgilere göre Godegisel'in, Clovis'in yardımıyla Gundobad'ı yenilgiye uğratması ve akabinde bu yardım karşılığında Clovis'e haraç ödeyeceğini vadetmesi²⁹ yaşanan gelişmelerde intikam duygusuyla Clovis'i bu mücadelede taraf olmaya iten Clothilde'in doğrudan bir dahlinin olduğunu kanıtlar niteliktedir. Fakat burada atlanılmaması gereken husus şudur ki Burgonyalıların iç mücadelesi Clovis ile Clothilde'in evliliği sonrasında meydana gelmiştir. LHF'nin aktardığı Clothilde'in, Clovis'ten amcası Gundobad tarafından öldürülen anne ve babasının intikamını almasını istemiş³⁰ olması ise doğru olabilir, lakin bunun evlilikle aynı dönemde yaşandığını söylemek pek olası değildir. Clovis'in, inanç dünyasına ciddi etki eden ve onun 496 yılındaki Alamanlarla olan Tolbiac mücadelesi sırasında savaşı kazanmak için Clothilde'den duyduklarının etkisiyle Tanrı'ya şu şekilde bir yakarıшта bulunması bu evliliğin Burgonya iç savaşından önce olduğunu kanıtlar niteliktedir:

“...Gözlerini göğe kaldıran Clovis, göz yaşları eşliğinde “Ey İsa Mesih, eşim Clothilde'in bana öğrettiği diri, Tanrı'nın oğlu! Sen, zorluklar içinde olanlara yardım eden ve sana güvenenleri destekleyensin. Sana içtenlikle yalvarıyorum: Eğer bana düşmanlarım üzerinde zafer kazandırırsan ve halkın senin gücün hakkında anlattıklarını bizzat deneyimlersem, sana inanacağım ve adında vaftiz olacağım. Çünkü kendi tanrılarımın dua ettim, ancak onların hiçbir yardım sağlayamadığını gördüm. Bu nedenle, bana yardım etmeyen tanrıların gerçek bir güce sahip olmadığına inanıyorum. Ey gerçek Tanrı ve Efendi, lütfen beni düşmanlarımdan kurtar.”³¹

Görüleceği üzere 496 Tolbiac Savaşı esnasında Clovis'in Tanrı'ya yakarışında “Ey karım Clothilde'in Tanrı'nın oğlu olarak bildirdiği ...” diye başlayan ifadesinde evliliklerinin bu savaşın öncesinde bir tarihte gerçekleştiğini göstermektedir. Dolayısıyla A. Van der Vyver'in söylediği gibi bu evliliğin, Tolbiac Savaşı sonrası gerçekleşmiş olması pek mümkün gözükmemektedir. Bir önceki başlıkta Clovis'in, huzursuzluk çıkarmak adına bir fırsat kolladığı söylemi ve akabinde Burgonya'da meydana gelen olayların Clovis'e bu fırsatı sunmuş olması bir noktada evliliği, Burgonya'daki iç savaşla aynı paydada birleştirmiş olabilir. Fakat Clovis'in huzursuzluklardan aradığı fırsat tamamıyla ulusunun geleceği için düşlediği topraklardan ibarettir. Elbette Clothilde ile olan evlilik de düşünülen istikbal kaygısının yansımasıdır. Ancak o, bu evliliği Burgonya iç savaşı öncesi yapmış ve tarihin kendisine

²⁷Ryan Patrick Crisp, “*Marriage and Alliance in the Merovingian Kingdoms 481-639*” Yayınlanmamış Doktora Tezi., (The Ohio State University, 2003), 62.

²⁸Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [30], 75-76

²⁹Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [32], 78, 79. Clovis, Gundobad ve Godegisel arasındaki mücadelede her ne kadar Godegisel tarafında yer almış olsa da her iki kardeş yaşanan bu mücadelede Clovis'e haraç ödemeyi taahhüt etmişlerdir. Geniş bilgi için bkz: Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [32], 80.

³⁰Liber Historiae Francorum [12], 258.

³¹Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [30], 75,76; Liber Historiae Francorum [15], 261, 262.

yüklediği sorumluluk doğrultusunda hareket etmek amacıyla bu iç savaşa müdahil olmuştur. Dolayısıyla tüm bu yaşananlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde Clothilde'in, Clovis ile 500/501 tarihinde evlendiğini söylemek anakronizme neden olacaktır.

3. Clovis'in Hristiyanlık İncasını Benimseme Süreci ve Sonrasında Yaşananlar

Barbarlar olarak nitelendirilen Germenlerin, Frank koluna mensup olan Merovenjlerin lideri Clovis esasında bir pagan idi. Yeni dünya düzeninde yer almak adına siyasi icraatlar yaparak kendi soyuna mensup toplulukları bir bayrak altında toplama gayretinde iken başta kendisi olmak üzere kendisinden sonraki soydaşlarını da etkileyecek bir değişikliğe imza atmıştır. Bu değişiklik bir zamanlar mensubu olduğu paganlığa karşılık Hristiyanlık incasını benimsemesiyle gündeme gelmiştir. Hatta bu uğurda bir dönem yan yana kılıç salladığı pagan ırkdaşlarını dahi karşısına almıştır. Onun Hristiyanlığı benimsemesindeki en önemli faktör ise hiç şüphesiz Burgonya Prensesi Clothilde ile evliliği olmuştur.³²

Pagan bir tarihi karakter olarak siyasi arenada boy gösteren Clovis'in, birdenbire din değiştirmesi elbette beklenemezdi. Nitekim onun Hristiyanlığa geçişi gerçekten de kolay olmamıştı ki bu konuda onu ikna etmeye çalışan Clothilde başlangıçta zorluklar yaşamıştır.³³ Bu durum dönem kaynağı LHF'ye şöyle yansımıştır:

"...Kral Clovis, Clothilde ile evlendiğinde büyük bir mutluluk yaşadı. Fakat düğün gecesi evlilik ritüeli gereğince³⁴ aynı yatağa uzanacakları sırada Clothilde bilgece bir tavırla ve Tanrı'ya olan güveniyle şöyle dedi: 'Efendim, kralım, bundan sonra hizmetkârınız olarak sizden bir şey rica etmeme izin verin ve bunu, size size hizmet etmeye başlamadan önce kabul etmenizi dilerim.' Kral (Clovis): 'Dile ne istersen kabul edeceğim' dedi. Bunun üzerine Clothilde şöyle bir istekte bulundu: 'Öncelikle, göklerin Tanrısı olan her şeye kadir Bba'ya inanmanızı istiyorum; çünkü O sizi yarattı. İkinci olarak, sizi kurtaran ve göklerden Baba tarafından gönderilen Kralların Kralı Oğlu İsa Mesih'i kabul etmenizi istiyorum. Üçüncü olarak doğruların destekçisi ve aydınlatıcısı olan Kutsal Ruh'a inanmanızı istiyorum. Bu anlatılamaz yüceliği ve sonsuz kudreti tanıyın ve kabul edin. Sahte tanrılar olan putları terk edin. Çünkü onlar gerçek tanrılar değildir, sadece boş yontulardır. Bu putları yakıp yok edin ve yakılmış olan kutsal kiliseleri yeniden inşa edin. Ayrıca, babam ve annemden miras kalan haklarınızı araştırıp bulmanızı rica ediyorum. Çünkü amcam Gundobadus, onları zalimce öldürdü. Bu haksızlık, Tanrı tarafından cezalandırılmayı hak ediyor.' Bunun üzerine Kral Clovis şu şekilde cevap verdi: 'Sadece bir şey kaldı ki, bunu kabul etmek benim için zor: Kendi tanrılarımı bırakıp senin Tanrı'na ibadet etmek. Ancak bunun dışındaki isteklerini gücüm yettiğince yerine getireceğim'dedi. Clothilde şöyle dedi: 'En büyük dileğim, her şeye kadir olan göklerin Tanrısı'na ibadet etmenizdir.'³⁵

Clovis, Clothilde ile evlendiği gün yukarıdaki konuşmaları yapmış ve görüldüğü üzere pek de ikna edilememiştir. Bu konuşmalarda ilginç olan nokta ise Clovis'in, Clothilde'i doğrudan reddetmek yerine daha kibar bir şekilde din değiştirmesinin zor olacağını ifade etmiş olmasıdır. Clothilde'in, amcası Gundobad'dan intikam alma isteğini ise fırsat bulursa yapabileceğini söylemiştir. Bu durumda Clovis açısından din değiştirmekten ziyade bir vesileyle Burgonyalılar ile mücadeleye girişeceği ve bu mücadelenin siyasi dayanağına da karısı Clothilde'in haklarını korumak gibi bir düşünceyle dahil olacağı izlenimi ortaya çıkmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler, tarihi olaylar bağlamında değerlendirildiğinde, Clovis'in sürekli fırsat kollayan bir lider olduğu yönündeki tanımlamalar, elde ettiği stratejik avantajlar işte bu doğrultuda gerçekleştirdiği hamlelerle de desteklenmektedir. Öte yandan Clovis ile Clothilde arasındaki dini konuşmaların sadece evlilik gününde değil sonrasında da

³² IanWood, *The Merovingian Kingdoms 450-751* (London and New York: Longman, 1994), 43; Özlem Genç, *Birleşik Avrupa'nın Mimarı Şarلمان (Charlamagne) ve Karolenj Rönesansı* (Ankara: Lotus Yayınevi, 2013),29.

³³ Özlem Genç, "Orta Çağ Avrupası'nın Temelleri Clovis Döneminde Din ve Siyaset (482-511)" içinde *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, ed. Ayşe Atıcı Arayancan (İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018), 259.

³⁴ Bu ifade ana kaynaktan şu ifadeyle belirtilmiştir: "nuptiale more". Öte yandan bu durumun halk arasında bir gelenek olduğu ana kaynaktan verilen dipnotta "est consuetudo" ifadesiyle açıklanmıştır.bkz: Liber Historiae Francorum, [12], 257 dipnot a.

³⁵Liber Historiae Francorum, [12], 257-258.

konusulduğunu görmekteyiz. Fakat artık karı koca olan Clothilde ile Clovis'in evlilik sonrası iletişimleri, evlilik öncesindeki iletişimlerinden farklıdır. Gerek sürekli bir arada olmalarında gerekse karı koca olmanın verdiği rahatlıktan dolayı, çiftin din üzerine yaptıkları söylemlerin üslubunda önemli değişikliklerle olduğu göze çarpmaktadır. Bu duruma Gregory'nin eserinden şu alıntıyla örnek vermek mümkündür:

“Clovis'in, Kraliçe Clothilde'den bir oğlu oldu. Onun vaftiz edilmesini isteyen Kraliçe, sürekli olarak dindar tavsiyeler eşliğinde Krala şöyle dedi: ‘Taptığınız tanrılar hiçbir şeydir. Çünkü onlar taştan, tahtadan ya da bir tür metalden oldukları için kendilerine ya da başkalarına yardım edemezler... Ama gökleri, yeri, denizi ve bunların içindekileri yoktan var eden, güneşi parlatan, gökyüzünü yıldızlarla süsleyen, suları balıklarla, yeryüzünü hayvanlarla, havayı uçan yaratıklarla dolduran Tanrı'ya daha çok tapılmalıdır. Yeryüzü onun emriyle meyvelerle ve elmalarla doldu, ağaçlar ve asmalar üzümle süslendi. İnsan ırkı onun eliyle yaratıldı. Sonunda insana, kendisine itaat ve hizmet etmesi için tüm yaratıklarla birlikte görevini verene tapmalısınız.’ Kraliçe bu söylemlerini ne kadar sık tekrar etse de kral inanmaya hiç yanaşmadı ve : ‘Bütün bunlar bizim tanrılarımızın emriyle yaratıldı ve üretildi. Sizin Tanrınızın hiçbir şey yapamayacağı ortadadır ve dahası tek Tanrı olduğuna dair hiçbir delil yoktur.’ diye cevap verdi.”³⁶

Doğan çocuklarının vaftiz edilmesi esnasında aralarında yukarıdaki gibi bir konuşma geçen Clovis ve Clothilde vaftiz sonrası çocuğun ölmesi üzerine dini tartışmalar ekseninde tekrardan karşı karşıya gelmişlerdir:

“... çocuk vaftiz edildi ; ona Ingomer adı verildi. Ama vaftiz olur olmaz beyaz elbiseler içinde öldü. Clovis çok öfkeleni ve Kraliçeyi suçlamaya başladı: ‘Benim tanrılarım adına adanmış olsaydı sorgusuz sualsiz yaşardı ama şimdi senin Tanrın adına vaftiz edildiği için bir gün bile yaşamadı.’ dedi. Clothilde ise: ‘Her şeyin yaratıcısı Yüce Tanrı'ya şükrediyorum. Beni tamamen değersiz görmedi. Çünkü o, bu çocuğu kendi krallığına layık gördü. Üzgün değilim. Çünkü biliyorum ki beyaz vaftiz elbiseleriyle bu dünyadan çağrılan çocuğum Tanrı'nın huzurunda yetişecek.’ diye karşılık verdi.”³⁷

Clovis'in özellikle korkup çekindiği tanrısının Odin³⁸ olduğu söylenmektedir. Hatta doğan ilk erkek çocuğunun vaftiz edildiği hafta ölmesinin, Odin tarafından kendisinden alınan bir intikam olarak yorumlamıştır. Ölen çocuğun ardından doğan bir diğer erkek çocuğunun da hastalanmasına karşılık Clovis'in, Clothilde'e: “Senin Tanrın, onu güçlü Odin'in gazabından kurtaramayacak” sözleri onun Odin'den korktuğunu açıkça göstermektedir.³⁹ Yaşanan tüm bu olaylar ve Clothilde ile Clovis arasında geçen konuşmalar benzer şekilde LHF'de de ifade edilmiştir.⁴⁰

Bu bilgilerden hareketle Clovis'in ilk başta Hristiyanlık inancına karşı çıktığı hatta uğruna Burgonyalılar ile savaşı bile göze aldığı Clothilde'in telkinlerinden etkilenmediği açıkça görülmektedir. Fakat ne zamanki Alamanlarla giriştiği Tolbiac Savaşı'nda yenileceğini anlayan ve kendi tanrılarına olan yakarışından bir karşılık bulamadığını gören Clovis, fikrini bir anda değiştirmiştir. Elde edeceği zafer karşılığında Hristiyan olacağını söylemesi ve ardından savaşı kazanmasının bu dine olan inancında önemli bir paya sahip olması Gregory açısından bakınca yerinde gibi görünmektedir.⁴¹ Öte yandan Clovis'in, yenilgiye yakın bir anda birden bire Hristiyan olma düşüncesi onun aynı zamanda hem kendisi hem de savaş alanındaki askerlerinin manevi bir yardıma ihtiyaç duyduklarının da açık bir göstergesidir. Clovis'in, pagan inancından Hristiyanlığa nasıl geçtiği bu geçişin dönem kaynaklarında nasıl ele alındığı ise Tolbiac Savaşı sonrası dönem kaynaklarına kendi gerekçeleriyle yansımıştır. Uzun bir ikna sürecinin

³⁶Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [29], 75.

³⁷Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II [29], 75,76.

³⁸ John Lindow, *Norse Mythology: A Guide to the Gods, Heroes, Rituals, and Beliefs*, Oxford University Press, Oxford 2001, 247-252; Stephen O. Glosecki, “Wolf of The Bees: Germanic Shamanism and The Bear Hero” *Journal of Ritual Studies*, 2 (1), 1988.

³⁹ F.J.L., *Sainte Geneviève, Patronne de Paris Et de la France*, (Lille: Desclee de Brouwer, 1888), 75, 76.

⁴⁰Liber Historiae Francorum, [14], 260-261.

⁴¹Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [30], 75,76.

ardından elde edilen Tolbiac Zaferi'nin de etkisiyle Clovis, Clothilde ve Saint Geneviève'nin ortak çabası sonrası Rheims Psikoposu Aziz Remigius tarafından vaftiz edildiği görülmektedir. Vaftiz öncesi yaşanan gelişmeler Gregory'nin eserinde şu şekilde yer edinmiştir:

“... Clovis, halkıyla bir toplantı tertip etti... Katılımcılar hep bir ağızdan bağırdılar: ‘Biz bunu yapacağız. Ölümlü tanrılarımıza tapımdan vazgeçerek Kral (Clovis) ve Remigius’un, hakkında bize bilgi verdiği ölümsüz Tanrı’ya inanmaya hazırız.’ Bu haber psikoposa iletildi. Durumdan memnun olan psikopos vaftiz töreninin hazırlanmasını emretti. Tören alanı örtülerle kaplandı, tapınağın duvarları beyaz perdelerle süslendi, vaftiz alanı düzene sokuldu, tütsüler, güzel kokulu mumlar yakıldı ve vaftizhanenin her bir köşesi ilahi kokuyla doldu. Tanrı orada bulunan herkesin kalplerini öyle bir lütufla doldurdu ki orada bulunanlar kendilerini güzel kokulu bir cennetteymiş gibi hissettiler. Kral Clovis, psikopos tarafından vaftiz edilmek istediğini söyledi. Yeni bir Constantin gibi, eski cüzzamının yaralarını yıkamaya ve akan sularla bıraktığı pis lekelerden arınmaya hazır bir şekilde vaftiz törenine doğru adım attı... Vaftiz edilmeye doğru ilerlerken, Tanrı’nın kutsal adamı (psikopos) ona şu anlamlı sözlerle seslendi: ‘Tevazuuyla başını eğ Sigamber⁴²(Sicamber) yaktığına tap, tapmaya alıştığın şeyi yak...’ Üçleme’de her şeye kadir Tanrı’nın olduğunu ve varlığını kabul eden kral, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adına vaftiz edildi...’⁴³

Resim 4. Clovis, Rheims Psikoposu Aziz Remigius tarafından vaftiz edilirken⁴⁴

Gregory’e göre Clovis’in, Clothilde ile olan evliliği onun Hristiyan olmasında etkili olmuş; bu durum başta Gregory olmak üzere çağdaş dönem kaynak yazarları gözünde Clothilde’i saygın bir kişilik haline getirmiştir. Hristiyan bir dindar olarak, Alamanlar karşısındaki olası mağlubiyetini bir anda zafere dönüştüren Clovis’in, Galya’da Ariuşcuları düşman olarak görmeye başlaması ve Vizigot Kralı II. Alaric’i yenerek Güney Galya’yı topraklarına katması iktidarına yürüyüşte önemli bir merhaleyi

⁴²Germen kökenli demektir. Geniş bilgi için bkz: Wolfgang Menzel, *The History of German Vol I* (London: Bell&Daldy, 1869), 6-7; Ayrıca Roma İmparatoru Avitus’un damadı olan Sidonius Apollinaris’in mektuplarının yer aldığı eserde Sigambris (Sigamber) kelimesini doğrudan Frankları ifade etmek için kullandığı görülmektedir. Geniş bilgi için bkz: Gai Sollii Apollinaris Sidonii Epistulae et carmina, *MGH Auct. ant. VIII*, ed. B. Krusch and C. Luetjohann (Berlin: Apud Weidmannos, 1887), 255-256; Sidonius, *Poems and Letters Vol I*, transl. W. B. Anaderson, (London: Harvard University Press, 1963), 299-301.

⁴³Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [31], 76,77.

⁴⁴“F. 11r St. Remigius (c.438-533) Bishop of Rheims, baptising and anointing Clovis I (465-511) King of the Franks, from the *Grandes Chroniques de France, 1375-79*” Meisterdrucke Nisan 3, 2024, [https://www.meisterdrucke.uk/fine-art-prints/French-School/423283/F.11r-St.-Remigius-\(c.438-533\)-Bishop-of-Rheims%2C-baptising-and-anointing-Clovis-I-\(465-511\)-King-of-the-Franks%2C-from-the-Grandes-Chroniques-de-France%2C-1375-79-.html](https://www.meisterdrucke.uk/fine-art-prints/French-School/423283/F.11r-St.-Remigius-(c.438-533)-Bishop-of-Rheims%2C-baptising-and-anointing-Clovis-I-(465-511)-King-of-the-Franks%2C-from-the-Grandes-Chroniques-de-France%2C-1375-79-.html)

gözler önüne sermektedir. William M. Daly'e göre bu yaşananlar Clovis'i, Roma'yı yıkan barbar kavim liderleri arasındaki en kötü karakterlerden biri yapmıştır. Çünkü Clovis, Hristiyanlık sonrası dini hedeflerle hareket etmemiş; bir pagan kurnazlığıyla iki yüzlü olarak davranmıştır.⁴⁵ Burada bir antiparantezde Gregory'e açmak gerekir. Clovis'in, Hristiyanlığı benimsemesiyle alakalı olarak onu Katolik bir kral imajıyla resmetme gayesinde olduğundan, verdiği bilgiler çağdaş kaynaklarla mukayese edilmelidir.⁴⁶ Nitekim Gregory'in özellikle yukarıdaki "Tanrı orada bulunan herkesin kalplerini öyle bir lütufla doldurdu ki orada olanlar kendilerini güzel kokulu bir cennetteymiş gibi hissettiler."⁴⁷ cümlesi onun, Clovis'in bir an önce Hristiyan olmasını dört gözle beklediği ve bu dinin orada bulunan herkes için çok daha iyi olacağı mesajı içermektedir. Buna ek olarak "...eski cüzzamının yaralarını yıkamaya ve akan sulara bıraktığı pis lekelerden arınmaya hazır bir şekilde vaftiz havuzuna doğru adım attı..."⁴⁸ cümlesi ile de Clovis'in, pagan inanışından önceki yaşamının iyi olmadığını imâ etmektedir. Gregory'in ifadelerinde Büyük Constantin'e yaptığı atıf ise akıllara 312 yılında Constantin'in, Maxentius ile arasındaki Milvian Köprüsü Savaşı'nı getirmektedir. Bilindiği üzere Constantin, Maxentius ile olan mücadelesinde Tanrı'nın yardımı olmaksızın bu savaştan başarıyla ayrılamayacağını ön gördüğünden Tanrı'dan yardım istemiş, savaş öncesi tanık olduğu ilahi işaretler vasıtasıyla Tanrı'nın isteği ile hareket ederek savaş kazanmış ve bunun, Constantin'in Hristiyanlığı benimsemesindeki en etkili unsur olduğu ifade edilmiştir.⁴⁹ Gregory'in, Clovis için "...yeni bir Constantin"⁵⁰ benzetmesi de hem Tolbiac Savaşı öncesi Clovis'in hem de Milvian Köprüsü Savaşı öncesi Constantin'in durumlarının aynı olduğu izlenimi vererek bir nevi Hristiyanlığın kurtarıcılık rolünü ön plana çıkarmaya çalıştığı görülmektedir.⁵¹

Resim 5. Tolbiac Savaşı (496)⁵²

⁴⁵M. Daly William, "Clovis: How Barbaric, How Pagan?" *Speculum* 64, (1994), 620.

⁴⁶Wood, Gregorii ve eserinin ikincil bir kaynak olarak ele alınması gerektiğini söyler. Geniş bilgi için bkz: Wood, *The Merovingian Kingdoms 450-751*, 42.

⁴⁷Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [31], 76,77.

⁴⁸Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [31], 76,77.

⁴⁹Eusebius of Caesarea, *Life of Constantine*, çev. Stuart G. Hall AverilCameron (Oxford: Clarendon Press, 1999), 83-84. Bu olayın çağdaş kaynaklara yansıyan farklı yorumları ve güncel literatürdeki diğer tartışmaları için bkz: Lactantius, "Of The Manner in Which the PersecutorsDied", *Anti-Nicene Fathers: Fathers of The Third and Fourth Century: Lactantius, Venantius, Asterius, Victorinus, Dionysius, Apostolic Teaching and Constitutions, Homily, and Liturgies Vol. 7*, ed. Philip Schaff, (Grand Rapids, MI: Christian Classic sEthereal Library, 1885), 738; Paul Keresztes, *Constantine and Great Monarch and Apostle*, (Amsterdam: J. C. Gieben Publisher, 1981), 18-25; Jacob Burckhardt, *The Age of Constantine The Great*, (London Routledge-Kegan Paul Ltd, 1949), 295.

⁵⁰Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [31], 76,77.

⁵¹Constantin, Hristiyanlığı politik bir amaçla tercih ederken Clovis ise tamamiyle yarar sağlamak için benimsemiştir. Geniş bilgi için bkz: Genç, "Orta Çağ Avrupası'nın Temelleri Clovis Döneminde Din ve Siyaset (482-511)", 258.

⁵²"Battle of Tolbiac in AD 496, 1837" Meisterdrucke, Nisan 15, 2024, <https://www.meisterdrucke.uk/fine-art-prints/Ary-Scheffer/65484/Battle-of-Tolbiac-in-AD-496%2C-1837-.html>.

Aynı savaş benzer şekilde Aziz Geneviève'in de anlattıklarında yer edinmiş ve "...sevinçten havalara uçan yeni Constantin, Remigius'dan önce kendisini vaftiz etmesini ister."⁵³ ifadesiyle Clovis'in, kazandığı Tolbiac Savaşı sonrası bir an önce Hristiyan olmak için sabırsız davrandığı ve bu dine iltisak etmeye ne denli istekli olduğunun altı çizilmeye çalışılmıştır.⁵⁴ Öte yandan Clovis'in bu zaferi hakkında bilgi veren ve onun dinsel tercihindan dolayı taraftarı olan Gregory'in aksine Cassiodorus bu zaferin siyasi açıdan perde arkasındaki olayları farklı şekilde kayda geçirmiştir. Cassiodorus'a göre Clovis'in Alamanlara karşı üstün geldiği bu savaş sonrası Kral Theoderic, Clovis'e gönderdiği mektupla aralarındaki akrabalığa atıfta bulunarak onu tebrik etmiş⁵⁵ olsa da bir mektup da Heruller ve Thüringer krallarına göndererek Clovis'in, II. Alaric karşısındaki zaferinden duyduğu endişesini "...Size ne düşündüğümü söyleyeyim: Kanunsuz hareket etmeye meyilli olan kişi, hepimizin krallığını sarsmaya hazırdır." sözleriyle dile getirmiştir.⁵⁶ Bu durum, kralların kararlarını, belirledikleri stratejik dengeler doğrultusunda aldıklarını ve akrabalık bağlarının derecesine bakmaksızın, her durumda kendi gelecek çıkarlarını gözeterek hareket ettiklerini ortaya koyan bir örnektir.

Özetle Clovis'in, din değiştirme mevzuu dönemin yazılı kaynaklarına normalinden daha abartılı bir şekilde ele alınmıştır. Aslında bu abartılı bilgileri kayda alanların söylemleri dönemin mevcut konjonktürel yapısı da göz önüne alındığında doğru gibi görünmektedir. Zira Roma İmparatorluğu sonrası onun hâkim olduğu topraklardaki otorite boşluğu farklı bir misyonla doldurulabilirdi. Bu misyon da Hristiyanlık idi ve artık Roma İmparatorluğu'nun bir zamanlar hâkimi olduğu topraklarda iktidar olabilmek için yeni bir şeyler söylemek gerekiyordu. Bu noktada devreye giren kilise mensubu kimseler, kendilerine taraftar arayan ve eli, rakiplerine nazaran daha güçlü olan lider ruhlu kişilerin arkasında saf tutmaya başlamışlardır. Dolayısıyla yeni siyasi yapı içerisinde imparatorluktan arta kalan toprakları elde etme çabası, insan üstü bir iradenin desteğini almak isteyenler için önemli bir hedef haline gelmiştir. Bu hedefe Clovis aracılığıyla ulaşacaklarına inananlar onun kendi inandığı değerlerle hareket etmesini istememişlerdir. Bunun yerine ona Hristiyanlık inancının Kutsal Üçlemesi (Trinitas) yani gerçek Tanrı'nın iradesiyle yol aması için baskı kurmaya çalışmışlardır. Nitekim baskıyla elde edilecek olası askerî yada siyasî başarılar ise bu dine inananları haklı çıkaracağı gibi Hristiyanlık özelinde yeni oluşum hevesinde olanların da beklentileri büyük ölçüde karşılanmış olacaktır. Clovis ise başlangıçta bu beklentiler karşısında dirayetli durmaya çalışmışsa da Roma sonrası Galya'daki yeni siyasi yapının sancılı süreci ve akabindeki askeri çatışmalar onu Hristiyan olmaya teşvik etmiştir.

SONUÇ

Erken Orta Çağ Avrupası'nda, stratejik açıdan önemli bir yere konumlandırılan akrabalık temelli ilişkileri Merovenjler özelinde değerlendirildiğinde dönemin mevcut siyasi yapısı içerisinde kendilerine önemli avantajlar sağladığı görülmektedir. Bu avantajlar, Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından başta Galya toprakları olmak üzere Roma'nın hakimiyetinde bulunan bölgelerde ortaya çıkmıştır. Otorite boşluğundan faydalanmak niyetinde olan aynı ya da farklı ırka mensup kavimler ise bu durumu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak adına farklı yöntem arayışında olmuşlardır. Bu arayış kimi zaman kilisenin kimi zaman da Burgonyalılar ile Gotların tahakkümü altında yeni oluşum süreçlerini beraberinde getirmiş ve Roma'dan arta kalan topraklar sosyal ve siyasal yönden var olma mücadelelerin ana karargâhı olmuştur. XIV. yüzyılın ünlü düşünürlerinden İbn Haldun'un da dediği devletler de tıpkı insanlar gibidir; doğar, büyür, yaşlanır ve ölür. Her ölüm de yeni bir başlangıcın habercisidir ve her ölüm az ya da çok geride kalanlar için bir miras paylaşımıdır. İşte bu paylaşımın pay almak gayretinde olan Merovenjler de kendi çıkarları doğrultusunda hareket ederek sosyal temelli ilişkilerini, askeri ve siyasi istikbal kaygısı içerisinde istikrarlı bir şekilde tarihin kendilerine biçtiği rol çerçevesinde yürütmeye çalışmışlardır. Bu rolde Merovenjler'in lideri olan Clovis'in, Clothilde ile olan evliliği ise bu rolün sergilendiği V. ve VI. yüzyılların tarih sahnesinde çok özel bir yere sahiptir.

⁵³Gregorii Episcopi Turonensis Libri Historiarum Liber II, [31], 76,77.

⁵⁴ F.J.L., *Sainte Geneviève, Patronne de Paris Et de la France*, 78.

⁵⁵"Magni Aurelii Cassiodori Variarum Libri III", 99.

⁵⁶ "Magni Aurelii Cassiodori Variarum Libri III", 98.

Clovis, tarihin kendine yüklediği sorumluluk bilinciyle hareket etmiş; kendisi ve ulusunun Roma İmparatorluğu sonrası Galya topraklarında siyaseten varlıklarını ispatlayabilmek adına başta atalarının inancı olan paganlığı terk ederek Hristiyanlığı benimsemiştir. Dönem kaynaklarından bazıları Clovis'in, zaferle sonuçlanan askeri mücadelelerinin temel dayanak noktası olarak onun din değiştirme olayını baz almışlardır. Öte yandan çağdaş kaynakları inceleyen günümüz araştırmacılarının bu konuya dair vurgusu ise elde edilen zaferin inançla değil de Merovenj liderinin siyasi zekâsıyla elde ettiği yönündedir. Siyasi zeka ya da inanç adı her ne olursa olsun Clovis'in, Clothilde ile hayatını birleştirmesi başta Got toplulukları olmak üzere Burgonyalılar ve Batı Roma sonrası başsız bir şekilde hareket eden diğer Germen bakiyelerinin, Merovenj otoritesi altında toplanması hususunda önemli bir dönüm noktasıdır. Bu evliliğin erken dönem Orta Çağ Avrupası'na ve sonrasına tesir eden en önemli sonucu ise hiç şüphesiz bir dönem pagan inancı ile hareket eden Clovis'in ve onun boyunduruğu altındaki Germenlerin artık Hristiyanlığın koruyuculuğunu üstlenmiş olmalarıdır. Burada bir parantez de Gundobad yönetimindeki Burgonyalılara açmak gerekir. Zira V. yüzyılın son çeyreğinde Roma İmparatorluğu'ndan arta kalan topraklarda kendilerinden sitayişle bahsedilen Burgonyalılar, VI. yüzyılın ortalarından itibaren siyasal itibarlarını Clovis öncülüğündeki Merovenjlere kaptırmışlardır. Dönem kaynakları her ne kadar Burgonyalıların, Merovenjler karşısında çekimser bir tavır sergileyip sergilemedikleri konusunda hem fikir olmasalar da Clovis'in, Burgonya Prensesi Clothilde'i eş olarak almış olması Merovenj baskısına karşı koyamadıklarını açıkça göstermektedir. Nitekim bu evlilik bir bakıma siyasi yönden kabullenilmesi zor gibi görünen Merovenj varlığını Burgonyalılara kabul ettirdiği gibi aynı zamanda siyaseten de otoritenin Merovenjlere geçtiğini göstermektedir. Clothilde'in de bu evlilikte intikam duygusu üzerinden hareket etmiş olması ise Clovis'e aradığı fırsatı vermiş ve sosyal gibi görünen olaylar örgüsü Merovenjler açısından siyasi bir kazanıma dönüşmüştür.

Sonuç olarak Clovis, Ostrogot Kralı Theodoric'in kendi siyasi manevraları özelinde tasarladığı istikbal olgusunu tek başına hayata geçirmiş; Clothilde ile evliliği sonrası arkasına kattığı Germen güçleri sayesinde kendisinden ve mensubu olduğu Merovenjlerin adından fazlaca söz ettirmiştir. Clothilde ise Clovis'in, din değiştirmesi konusunda onu etkileyen baş aktör olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Fakat tarihi veriler üzerinden yapılan okumalar neticesinde Clothilde'in, Clovis'in inanç dünyasına yüzde yüz etki ettiğini söylemek yanlış olacaktır. Zira Clovis'in, siyaseten güttüğü istikbal kaygısının bu evliliğin en belirleyici unsuru olduğu ve onun bu amacını gerçekleştirmek için çağdaşı olan isimlerle irtibat kurmaya çalıştığı görülmektedir. Her ne kadar Gregory gibi erken dönem Orta Çağ Avrupası hakkında bilgi veren isimler bu evlilik olayında din değiştirme konusunda Clothilde eksenli bilgiler sunsalar da gerçek görüldüğünden çok farklıdır. Clothilde'in, Clovis'in din değiştirmesinde rol oynadığı muhakkaktır. Ancak bu rolü ona atfederek onu görüldüğünden daha saygın bir kişiliğe büründürmeye çalışarak dönemin siyasi olaylarında yer alan detayları da dikkate almadıkları bir gerçektir. Bu duruma, bilgileri böylesi bir düzlemde kayda geçirenlerin inanç dünyasının etki ettiğini söylemek mümkündür. Bu yüzden özellikle Gregory başta olmak üzere dönem kaynağı olarak değerlendirilmeye tabi tutulan isimlere ve onların yazdıklarına tam olarak itibar etmemek gerekir. Onun yerine yazılanlar, çağdaş eserlerle karşılaştırılmalı ve güncel literatüre katkı sunan araştırmacıların sundukları bilgiler üzerinden dönem okuması yapılmalıdır. Nitekim yaşanan olaylar bütüncül bir yaklaşımla değerlendirildiğinde Clovis'in esasında Roma İmparatorluğu bakiyesi olan tebaa üzerinde söz sahibi olabilmek ve aynı zamanda ulusu adına Roma topraklarında gelecek düşleyebilmek için din değiştirdiği anlaşılmaktadır. Katolikliğin, hem Roma İmparatorluğu'nun resmi inancı olduğu hem de Gallo-Romenler'in bu dine olan bağlılıkları göz önünde bulundurulduğunda Clovis, din değişikliği üzerinden bu inanca mensup kitleler üzerinde etkili olabilmeyi düşünmüştür. Dolayısıyla Clothilde gibi soylu ve Katolik bir kadının, siyasi ideallerini fiiliyata dönüştürme hususunda fırsat arayışında olan Clovis'in karşısına çıkması Merovenj tarihinin dönüm noktalarından biri olmuştur. Clovis'in, Burgonya Prensesi Clothilde, kız kardeşi Audofleda'nın da Ostrogot Kralı I. Theodoric ile olan evlilikleri Merovenjler'i, rakipleri karşısında çok daha güçlü hale getirmiştir.

Clovis'in, Clothilde ile olan evliliği sonrası din değiştirmesi Clothilde'in kilit bir isim olarak anılmasını sağlamış ve dini konuda Clovis'in hayatına sihirli bir değnekle dokunan azize olarak resmedilmiştir. Clothilde'in, gerçek bir dindar olduğu ve Clovis'i de bu doğrultuda mı etkilediği tam olarak bilinmese de onun hayatı hakkında aktarımda bulunanların eserlerinden Clovis ile evliliğinde amcasına duyduğu intikamın ön planda olduğu görülmektedir. Clovis'in de tarih sahnesine bir pagan olarak çıktığı göz önüne alınırsa Roma'nın, Galya topraklarında hakimiyet elde etmeye çalışan

toplulukların ve onların liderlerinin esasında Hristiyanlığı stratejik açıdan benimsedikleri gibi bir gerçeğin de var olduğu fikri ortaya çıkmaktadır. Clovis açısından ise görünen bu gerçeğin, gerekli kıldığı fırsat ise Burgonya Krallığı'nın aile işlerindeki karmaşadan elde ettiği görülmektedir. Öte yandan elde edilen askeri başarılar ise hem Hristiyanlığın maneviyatını parlayan bir yıldız gibi göstermek isteyen kilise mensuplarına hem de Clovis gibi yeni dünya düzeninde iktidarı elde etmeye çalışan isimlere ciddi katkılar sağlamıştır. Bu yaşananlar ise sonraki dönemlerde tarihi referanslarla Hristiyanlığın propagandasını yapacak olan kitlelerin elini güçlendirmiştir.

KAYNAKÇA

- A. Van der, Vyver. "La victoire contre les Alamans et la conversion de Clovis (suite)" *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* 17, (1937), 35-94.
- Burckhardt, Jacob. *The Age of Constantine The Great*, London Routlage-Kegan Paul Ltd, 1949.
- Crisp, Ryan Patrick. "Marriage and Alliance in the Merovingian Kingdoms 481-639" Yayınlanmamış Doktora Tezi., The Ohio State University, 2003.
- Episcopi Turonensis, Gregorii. *Libri Historiarum Liber II, MGH SS rer. Merov II*, edt.B. Krusch and W. Levison, Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 1951.
- Eugen, Ewig. "Die Namengebung bei den ältesten Frankenkönigen und im merowingischen Königshaus" *Francia* 18, S.1, 1991, 21-69.
- Eusebius of Caesarea, *Life of Constantine*, çev. Stuart G. Hall Averil Cameron, Oxford: Clarendon Press, 1999.
- F.J.L, *Sainte Geneviève, Patronne de Paris Et de la France*, Lille: Desclee de Brouwer, 1888.
- Fredegarii et Aliorum Chronica Vitae Sanctorum Liber III, *MGH SS rer. Merov II*, çev.Thomas J. Dunalp, London and New York: University of California Press, 1988.
- Gai Sollii Apollinaris Sidonii Epistulae et carmina, *MGH Auct. ant. VIII*, edt. B. Krusch and C. Luetjohann, Berlin: Apud Weidmannos, 1887.
- Genç, Özlem. *Birleşik Avrupa'nın Mimarı Şarlman (Charlamagne) ve Karolenj Rönesansı*, Ankara: Lotus Yayınevi, 2013.
- Genç, Özlem. "Orta Çağ Avrupası'nın Temelleri Clovis Döneminde Din ve Siyaset (482-511)" *Orta Çağ'da Din ve Devlet (Doğu Batı Ekseninde)*, ed. Ayşe Atıcı Arayancan, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018, 251-277.
- Glosecki. O. "Wolf of The Bees: Germanic Shamanism and The Bear Hero" *Journal of Ritual Studies* (2) 1, (1988), 31-53.

- Keresztes, Paul. *Constantine and Great Monarch and Apostle*, Amsterdam: J. C. Gieben Publisher, 1981.
- Lactantius, "Of The Manner in Which the Persecutors Died", *Anti-Nicene Fathers: Fathers of The Third and Fourth Century: Lactantius, Venantius, Asterius, Victorinus, Dionysius, Apostolic Teaching and Constitutions, Homily, and Liturgies Vol. 7*, ed. Philip Schaff, Grand Rapids, MI: Christian Classics Ethereal Library, 1885, 738-739.
- Lindow, John. *Norse Mythology: A Guide to the Gods, Heros, Rituals, and Beliefs*, Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Liber Historiae Francorum, *MGH SS rer. Merov II*, ed. B. Krusch Levison, Hannoverae: Impensis Bibliopolii Hahniani, 1888.
- Liber Historiae Francorum (Frankların Tarihi), Çev. Erdinç Ofli, İstanbul: Selenge Yayınları, 2023.
- "Magni Aurelii Cassiodori Variarum Libri XI", *Corpus Christianorum Series Latina, V. XCVI*, cura et studio A. J. Fridh, Turnholti: Typographi Brepols Editores Pontificii, 1973).
- Menzel, Wolfgang. *The History of German Vol I*, London: Bell & Daldy, 1869.
- Rouche, Michel. *Clovis*, Paris: Fayard, 1996.
- Sidonius. *Poems and Letters Vol I*, transl. W. B. Anderson, London: Harvard University Press, 1963.
- William, M.Daly. "Clovis: How Barbaric, How Pagan?" *Speculum* 64, (1994), 619-664.
- Wood, Ian. *The Merovingian Kingdoms 450-751*, London and New York: Longman, 1994.
- Wolfram, Herwig. *History of the Goths*, transl. Thomas J. Dunlap, London and New York: University of California Press, 1988.